

№ 31 / Ιαν. 76

Τὸ μαρτύριο τοῦ Δασκαλογιάννη

17 Ἰουνίου 1771. Χαράματα βαθεῖα. Τὸ δηλὸ φῶς ποὺ κάνει νὰ ξεπεταχτῆ ἀπὸ τὴν Ἀνατολὴ δὲν ἔχει καταφέρει ἀκόμη νὰ διαλύσῃ τὸ πικρὸ σκοτάδι τῆς νύκτας.

Κι ὅμως μὰ νύκτα —σὰν ὅλες τὶς νύκτες— φεύγει, ἔρχεται μὰ μέρα. Ἄραγε νάσαι κι ἐκεῖνη σὰν ὅλες τὶς ἄλλες, τὶς συνηθισμένες μέρες; Μέσα στὸ χῶρο τοῦ Μεγάλου Κάστρου, τῆς μαρτυρικῆς αὐτῆς πολιτείας, τὸν περιορισμένο μὲ τὰ Βενετσιάνικα κάστρα τὸ σκοτάδι φαίνεται ἀκόμη σκοτεινότερο, λὲς καὶ δὲν θέλει νὰ φύγῃ οὔτε μὲ τὸν ἔρχομὸ τῆς ἡμέρας, ἀλλὰ ἐπιμένει νὰ παραμείνῃ σὺν κατακάθι βαρὸ, σὰν σύμβολο τῆς μαύρης σκλαβιάς του.

Ὅμως σὲ λίγο ἡ μέρα θὰ ξεφῆξῃ, ἡ κίνηση θ' ἀρχίσῃ στοὺς δρόμους του, οἱ χαστρολόγοι θ' ἀνοίξουν γιὰ νὰ μποῦν μέσα οἱ μονάβηδες μὲ τὰ κινητὰ καταστήματά τους, οἱ χασάπηδες μὲ τὰ σφα-

Γράφει
ὁ ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΤΣΙΡΑΚΗΣ

κὰ τους, οἱ μικροπωλητῆς. Οἱ μπέηδες θὰ βγοῦν καβάλα στ' ἄλογα τους καὶ θὰ τραβήξουν κομπορωτοὶ γιὰ τὰ πλοῖσα μετόχια τους. Οἱ ἔμποροι θὰ σπεύσουν στὰ ἔμπορικά τους, οἱ ἐργάτες στὴ βιοπάλη τους. Κι ὅλοι μαζί, Τούρκοι ἢ Χριστιανοί, ἀφέντες ἢ ραγιαδες θὰ τρέξουν

ὁ καθένας στὸ πόστο του γιὰ τὸν ἄρτο τὸν ἐπιούσιο. Καὶ ἡ Ἀνατολὴ ὅλο καὶ ροδίζει, ροδίζει τόσο, καὶ τόσο παράξενα ποὺ λὲς καὶ τὴν ἔχουν γαρνήσει μὲ αἷμα.

Κάτω πρὸς τὴ μεριά τοῦ λιμανιοῦ, ἡ πόρτα τοῦ Κουλέ —τῆς θεοσκοτεινῆς αὐτῆς φυλακῆς— μένει ἀνοιχτή, γιατί ὅπου νάσαι θὰ γυρίσουν ἀπὸ τὰ κάτεργα γιὰ νὰ μποῦν στὸ πικρὸ σκοτάδι τοῦ Κουλέ καὶ νὰ δεθοῦν στὶς σκουριασμένες ἀλυσίδες, ὅσοι ἔχουν ἀπομείνει ἀπὸ τοὺς 70 Σφρακιανούς καταδίκους. Οἱ ἡρώες αὐτοὶ ποὺ ἀνηφάνισαν τὴ ζωὴ πρὶν ἀπὸ ἓνα περσίτου χρόνον, μῆταν ζωντανοὶ στὸν Ἄδη γιὰ νὰ μὴν ἐγκαταλείψουν τὸν ἀρχηγὸ τους. Ἔχουν συνηθίσει πὰ. Ὅλη τὴν ἡμέρα μένουν ἀλυσοδεμένοι

στά κατασκότεινα μπουντρούμια του Κουλέ. Και σαν θά πέσει το σκοτάδι, άγριοι γενίτσαροι τους βγάξουν έξω και τους οδηγούν στα κάτεργα για να περάσουν δουλεύοντας σκληρά όλη τη νύκτα. Και πριν ακόμα φέξει πριν ακόμα κτυπήσει στα μάτια τους το φως της ημέρας τους φέρνουν και πάλι στο μονχλιασμένο μπουντρούμι. Πάει ένας χρόνος περίπου τώρα στην τακτική αυτή, τα μάτια τους έχουν ξεχάσει το φως του ήλιου.

Άγριο ποδοβολητό άκούεται τώρα να κατεβαίνει το καλντερόμι που οδηγεί προς το λιμάνι, και να, φάνηκε ή θλιβερή πομπή. Γενίτσαροι άγριοι με ξεγυμνωμένα ξίφη οδηγούν τα ξακουσμένα παιηκάκια στο μπουντρούμι. Τους έχουν σφιχτοδεμένα τα χέρια, γιατί δεν λένουν να φοβούνται τους άοπλους και κατατρεγμένους αιχμαλώτους κι ως είναι οι ίδιοι όπλισμένοι σαν άστρακι. Και τώρα μέσα στο μυσσικότατο μπουρξή να ξεχωρίσεις μερικούς από τη θλιβερή αυτή πομπή.

Μπροστά πηγαίνει ο Προτόπαπας των Σφακιών, ο άρχοντας της Άνώπολης. Μά ποιός μπορεί να πιστέψει πως είναι αυτός ο Προτόπαπας; Ποιά είναι ή άρχοντιά του; Τι έγινε ή λεβεντιά του; Ποιά είναι το άπεισο βλέμμα του;

Τα όμια του είναι καταξασμαμένα, καταλερωμένα, μονχλιασμένα. Τα γένια και τα μαλλιά του άκτέκιστα, τα χέρια του καταπληγισμένα, το πρόσωπό του άποσκελετωμένο.

Δίπλα του σχεδόν βαδίζει ο Γιώργης ο Σωροδύλης, οίκως θλιβερός κι αυτός και τι να πρωτοθυμηθή κανείς και τι να πρωτοκλάψη από τα χαρίσματα και τη λεβεντιά του; Όπως περπατεί νομίζεις πως κοιτάζει μπροστά του το καλντερόμι, μά στην πραγματικότητα το βλέμμα του το έχει ρίξει πάνω στον παπά και όπως φθάνει στην θύμηση του ή εικόνα του άρχοντα Προτόπαπα ένα δάκρυ κινά καιτό στο μάγουλό του.

Πίσω τους ακολουθεί ένα μπουλούκι από ξεαθλιωμένους Σφακιανούς, στο μυσσικόταδο δεν μπορείς να ξεκαθαρίσεις ποιός είναι ο ένας και ποιός είναι ο άλλος. Ίσως καλύτερα έτσι. Ποιά να πρωτοθυμηθή και για ποιό να πρωτοκλάψη κανείς;

Τελευταίοι —χωρισμένοι λίγο από τ' άλλο μπουλούκι— έρχονται ο Μπουνατογιάννης με τον Μιχαλιουδόπαπα άγκυλισμένοι. Είναι άγκυλισμένοι μά όχι με σκοπό να τραγουδήσουν κανένα ριζίτικο του τόπου τους. Άλλοίμονο ο Μιχαλιουδόπαπας μέσα στη φυλακή, δεμένος στις σκουριασμένες αλυσίδες όλη την μέρα, δουλεύοντας στα κάτεργα όλη νύκτα, τραυματίστηκε βαρεία στο δεξί πόδι κι έχει σχεδόν κοιτασθή. Και ο Μπουνατογιάννης με συντριμμένη την καρδιά, βοηθά τον παπά, κατεβαίνουν άγκυλισμένοι το καλντερόμι με άργά βήματα, μά ο Μπουνατός μπροστά στο δρόμο του κοιτασμένου συμπολεμιστή του, γιρίζει βορεινά το πρόσωπό του και κλαίει. Ναι, κλαίει το τιμημένο παλληκάρι της Αράβανας, δεν είναι ντροπή του, όχι, ή ψυχή του δε λύγισε (ούτε και θά λύγισα μέχρι θανάτου) όμως ή κατάντια του συντρόφου του του φέρνει βροχή τα δάκρυα στα μάτια.

Ένας καιτός άντρας κάνει την ώρα αυτή να φυσήσει κι όπως άνασκαλίζει από την θάλασσα φέρνει στα ρουθούνια των αιχμαλώτων την μπόχα από την φυλακή που τους περιμένει. Το λικανυγές έχει τώρα διαλυθή και ο ήλιος κάνει να πετάξη δελά τις άκίντες του πάνω στα βενετσιάνικα κάστρα, στις κορφές των ψηλών δένδρων στις στέγες των ψηλών άρχοντικών και στους ψηλούς μναροέδες.

Άφιέρωμα στη μνήμη του ήρωα που γδάρθηκε ζωντανός από τους Τούρκους τον Ιούνιο του 1777

στη φυλακή που τους περιμένει. Το λικανυγές έχει τώρα διαλυθή και ο ήλιος κάνει να πετάξη δελά τις άκίντες του πάνω στα βενετσιάνικα κάστρα, στις κορφές των ψηλών δένδρων στις στέγες των ψηλών άρχοντικών και στους ψηλούς μναροέδες.

Στη χριστιανική γειτονιά βασιλεύει άκόμα ήσυχία, στον τούρκικο όμως μαχαλά μερικοί έχουν ξυπνησει και με άνοσημένα τα μανίκια τους άκονίζουν πάνω σε σιδερόπτερνες τα μαχαίρια τους, άκονίζουν τα μαχαίρια, τρίζοντας μανικά τα δόντια τους. Ξάφνου μά φωνή άγρια ξεσπά: θάνατο στον άπιστο, θάνατο στο θεριό, θάνατο στον έχθρό του Σουλτάνου. Και σαν να ήταν σύνθημα ή φωνή αυτή, όλόκληρος ο Τούρκικος Μαχαλάς ξεσηκώνεται, γέροι Τούρκοι, νέοι και παιδιά άρχίζουν να τρέχουν μανιασμένοι στους δρόμους και να έπαναλαμβάνουν σαν ήχώ το άγριο σύνθημα: θάνατος στο χαϊνή.

Οι Χριστιανοί ξυπνούν, δεν ξέρουν ακριβώς τι συμβάνει, μά γρήγορα συνέρχονται, γρήγορα έξηγούν που όφείλεται αυτή ή καταγίδα: 'Ο Δασκαλογιάννης πιάζεται σήμερα να πεθάνη...

Οι Σφακιανοί έχουν μητ' τώρα στο θεοσκότεινο μπουντρούμι, άγριοι άρπαζδες τους δένουν νειριασμένοι στις αλυσίδες των, μά μόλις ο άπαιστος θόρυβος της άλυσίδας κάνει να σταματήση, φθάνουν στ' αυτά τους οι άλλαλαγοί και τα βρισιδιά.

Πολλές φορές έχουν φθάσει ως τον Κουλέ οι φρονές των Τούρκων. Κρατούν κάμποση ώρα και ύστερα κολλάζουν. Όμως ο σημερινός θόρυβος δεν θέλει να κολλάση. Όλο και δυναμώνει και κάποτε

τά αυτά των κατατρεγμένων σφακιανών ξεχωρίζουν το σύνθημα: θάνατος στον Χαϊνή. Και δεν άργούν οι δύστιχοι να καταλάβουν ποιός είναι ο Χαϊνής που το Τουρκομάνι ζητά να θανατώσουν. Και οι μαρουτοκαλπισμένοι ήρωες με τις άδάμαστες καρδιές λυγίζουν την ώρα αυτή. 'Ο Δασκαλογιάννης θά θανατωθή. 'Ο Άρχηγός τους θά πεθάνη σήμερα.

Την ίδια ώρα στα ύπόγειο του Σεραιγιού του Πασά του Μεγάλου Κάστρου ο βάρβαρος δήμιος τελείωσε την σειρά των βασανιστηρίων που είχε προγραμματίσει για να κάνει τον Δασκαλογιάννη να μαρτυρήση τα μυστικά της επανάστασης του. Ήταν βασανιστήρια που δεν είχαν τίποτε να ζηλέψουν στη σκληρότητα και στη φρίκη των βασανιστηρίων που χρησιμοποιήσαν οι Σαρακίνοι και οι Ένετοι στο μαρτυρικό νησί. Άλλά κοντά στα άλλα, οι Τούρκοι λαός πιο βάρβαρος, έπραγματοποιούσαν τα βασανιστήρια με μεγαλύτερη σκληρότητα και το Χριστιανικό αίμα τους έρέθιζε όπως τους ταύρους το κόκκαλο παλι.

Τα βασανιστήρια όμως τελείωσαν χωρίς το στόμα του Δασκαλογιάννη να ανοίξη. Τίποτα από τα μυστικά της επανάστασης δεν έμαθαν οι Τούρκοι βασανιστές, οι προσπάθειες τους άπέτυχαν. 'Ο ήρωας δεν προσκίνησε.

Το πρόγραμμα των βασανιστηρίων τελείωσε αλλά οι Δήμιοι δεν έχουν σκοπό να σταματήσουν, με ύστερική λύσσα ξεπατώνουν τα γένα του άρτιουρα και με πυρακτωμένο σίδερο τρυπούν τη σάρκα του. Άλλά ο Δάσκαλος με μυσική καρτεριζότητα ίπαμένει. Κάθε φορά που το πυρομένο σίδερο διθιστή στη σάρκα του, ένα σφίξιμο των δοντιών κι ένας απασμός του προσώπου είναι οι μοναδικές αντίδράσεις του, τίποτε περισσότερο και μπροστά στην υπεράνθρωπη άντοχή, οι Δήμιοι άρχισαν να τρέμουν.

Όμως αυτή τη στιγμή ή πόρτα του υπόγειου άνοίγει και εισέρχεται μεγάλος πρεπος με την επίσημη στολή του ο Πασάς. Οι Δήμιοι στην εμφάνιση του αφήνουν κάτω τα όργανα του βασανισμού και σκύβουν μπροστά στον άφέντη τους. 'Ο επικεφαλής τους σπεύδει να γονατίση μπροστά στον Πασά, αλλά εκείνος άνυπόμονος τόν πιάνει από τον ώμο και τον ρωτά με κάποια τσαχή.

—Μαρτύρησε τίποτα;
—Όχι, άφέντη μου, άπαντά ο δήμιος, τίποτε δεν μαρτύρησε, μά τίποτα σου λέω, οπτε που άνοιξε το στόμα του να μιλήση.

—Όλα τα βασανιστήρια του τα κάνατε;

—Όλα, άφέντη μου, τα περισσότερα κι από δυό φορές όμως τίποτα και τώρα περμόνος έσένα άφέντη μου να με προστάξεις, τι να κάνω. Νά του κόψω το κεφάλι να τελειώνουμε;

—Όχι ώρε, βγάτε όλοι έξω. Νά μείνη μόνο ή φρουρά. Θέλω να μιλήσω κι εγώ στον γκισάρη.

Στο πρόσταγμα του Πασά οι Τούρκοι Δήμιοι τρέχουν σαν ποτικία να βγούν από το υπόγειο των βασανιστηρίων. Ή πόρτα πίσω τους κλείνει και στο υπόγειο μένει ο Πασάς με τη φρουρά του και ο καταπληγισμένος έθνομάρτυρας.

'Ο Πασάς έχει σταματήσει άπέναντι από το Δάσκαλο ντυμένος μεγάλος πρεπος, άρματομένος, περιστοιχισμένος από την φρουρά του, μά και ο Δασκαλογιάννης με τα καταμιατωμένα γένα του, τα κω-

ταξεσιωμένα ρούχα του και τὸ καταπληγιασμένο πρόσωπό του στέκει ὑπερήφανος, ἀπέναντι στὸν Πασά. Τὰ φορετὰ βασανιστήρια καὶ οἱ ἀβάστακτοι πόνοι δὲν μπόρεσαν νὰ ἀφαιρέσουν ἀπὸ τὴν ὄψη τοῦ ἥρωα τὴν μεγαλοπρέπεια καὶ τὸ ἀγέρωχο τοῦ σφρακιανοῦ βουνοῦ.

Καὶ ὁ Πασᾶς μὲ λόγια σιγανὰ καὶ κινήσεις τοῦ χειριοῦ ποὺ προδίδουν πότε σαδισμό καὶ πότε ἀμνηστία, συνεχίζει τὴν ἴδια συζήτηση ποὺ εἶχε σταματήσει χθὲς βράδυ πρὶν ἀρχίσουν τὰ βασανιστήρια.

— Δάσκαλε Γιάννη, λέει, λίγη ὥρᾶ σου μένει ἀκόμα γιὰ νὰ πάρης ἀπόφαση: Ὁμολόγησε μου ποιοὶ σὲ παρακίνησαν; Ποιοὶ σοῦ ὑποσχέθηκαν; Καὶ ποιοὶ ἄλλοι Χριστιανοὶ εἶναι ὑπεύθυνοι γιὰ τὸν ξεστρωμὸ σας; Ξέρω ἀκόμα Δάσκαλε πὼς πλοῦτο πολὺ βρῆκες ἀπ' τοὺς γονιούς σου, χροστὸ πολὺ κουβάλησες ἀπὸ τὴν Εὐρώπη τόσα χρόνια ποὺ ταξίδευες καὶ ἐμπορεύσου. Ὁμολόγησε μου ἀκόμα καὶ ποῦ εἶναι κρυμμένοι αὐτοὶ ὁ χρυσὸς μὴπως μπορέσουμε καὶ σκεπάσουμε ἔστω καὶ λίγα ἀπὸ τὰ ἔξοδα ποὺ ἐδημιούργησε στὸ Ὄθωμανικὸ βασίλειο ἡ δική σου ἐπανάσταση. Σὲ ρωτῶ γιὰ τελευταία φορὰ, καὶ ἂν ἀπαντήσης σ' ὅλες τὶς ἐρωτήσεις μου θὰ σώσης τὴ ζωὴ σου, τὴ ζωὴ τῆς κόρης σου, τὴ ζωὴ τοῦ ἀδελφοῦ σου. Ἄν δὲν μοῦ ἀπαντήσεις σὲ λίγη ὥρᾶ ἐξὸν θὰ πεθάνης καὶ οἱ δικοὶ σου βρίσκονται ὅλοι στὰ χεῖρα μου δὲν θὰ κατοπεράσουν.

— Πασᾶ — τοῦ ἀπαντᾶ ὁ Δάσκαλος — ὑπεύθυνος γιὰ τὴν ἐπανάσταση εἰμὶ μόνο ἐγώ, πότες φορὲς θέλεις νὰ τ' ἀκούσης ἀπὸ τὸ στόμα μου; Ἡ λίγη περιουσία ποὺ εἶχα, ἔγινε τουφέκια καὶ μπα-

'Αφιέρωμα στὴ μνήμη τοῦ Δασκαλογιάννη

ρούτι τίποτε δὲ μοῦ μένει πιά. Ὅσο γὰρ τὶς ἀπειλὲς ποὺ πέταξες γιὰ τοὺς δικούς μου, ἔχω νὰ σοῦ ἀπαντήσω πῶς: Κι, ἂν σφάξης κα' ἂν κρεμάσης κα' ἂν κάμης ζωντανούς, ἐμένα κα' ὅλους τοὺς φυλακισμένους Σφρακιανούς, ἐκεῖ πάνω στὰ ἀπάτητα βουνὰ τῶν Σφρακιῶν ἔχουν μείνει ἀδελφοὶ μας, λίγοι μὰ ἀρκετοὶ γιὰ νὰ πάρουν τὸ αἷμα μας πίσω καὶ θὰ τὸ πάρουν. Ἐτελείωσα.

— Ἀπιστε — οὐφλιάζει ὁ Πασᾶς — τὴλμησες καὶ μέσα στὸ σπίτι μου ἀκόμα νὰ με ἀπειλήσης; Σκαλὶ ἀλλόθρησκο, τώρα θὰ δῆς ποῖο θάνατο τὸ τέλος σου.

Καὶ μὲ τὸ πρόσταγμα τοῦ Πασᾶ, οἱ δῆμοι, σὺν κληνημένοι, κατεβαίνουν τὸ ὑπόγειο. Μὲ τὸ ἀνοιγμὸ τῆς πόρτας φτάνουν ὡς τὸ ὑπόγειο οἱ ἀλλαλαγοὶ τοῦ τούρκικοιο ὄχλου. «Θάνατος στὸν κιαούρη...». Ὁ Πασᾶς νευριασμένος κλοτσᾷ τὴν πόρτα τοῦ ὑπογείου, ποὺ μετὰ τὴν εἴσοδο τῶν δημῶν κάνει νὰ κλείσῃ. Θέλει νὰ μείνῃ ἀνοιχτὴ, μή-

πως τὰ οὐφλιακτὰ ποὺ φτάνουν ἀπὸ τὸν τούρκικο μαχαλιὰ λυγίσουν τὸν ἀλύγιστο ἀντίπαλό του.

— Ἀκούς ἐκεῖ; — Ρωτᾷ μανιασμένος τὸ Δάσκαλο — σ' αὐτοὺς θὰ σὲ περσώσω.

Ὁ Δάσκαλος δὲν ἀπαντᾶ. Ἐχει πᾶν νὰ δίνει σημασία στὰ λόγια τοῦ Πασᾶ, μὰ οὔτε καὶ στοὺς ἀλλαλαγοὺς φαίνεται νὰ προσέχη. Ὁ Γολγοθᾶς τοῦ μαρτυριοῦ ὑψώνεται μπροστὰ του μὲ πλογιές ἀπότομες, μὰ καὶ ἐκεῖνος ἔχει πάρει τὴν ἀπόφαση: Μὲ καρτερικὰ δῆματα ν' ἀνηφορίσῃ τις πλαγιές, νὰ φτάσῃ στὴν κορυφὴ καὶ ἐκεῖ νὰ σταρωθῇ, πιστὸς πάντα στις ἰδέες του, ἀποσπόμενος μέχρι θανάτου στὰ Ἰδεῶδη τῆς Ἐλευθερίας.

Ἄραγε νὰ συλλογίζεται, τὴν ὥρᾶ αὐτὴ, πὼς ἔτσι θὰ τελειώσῃ ἡ ζωὴ ἐνὸς ἀνθρώπου, ἔτσι θὰ σημάνῃ τὸ τέλος μιᾶς ἱστορίας, ἢ προαισθάνεται ἄραγε πὼς γίρω ἀπὸ τὸ μαρτύριό του θὰ δημιουργηθῇ ἕνας θρόλλος ποὺ θὰ ἔχη ἀνυπολόγιστες συνέπειες γιὰ τὴν μαρτυρικὴ Κρήτη;

— Πάρτε τὸν γκισοῦρη ἀπὸ ἐδῶ, οὐφλιάζει ὁ Πασᾶς τώρα — κι ὅποιος μπορέσει νὰ βοηθῇ ἕνα σκληρὸ πρωτάκουστο τρόπο, νὰ τὸν θανατώσῃ, θὰ πάρῃ μεγάλο ματζίσιο ἀπὸ μένα.

Ὁ Δῆμος δὲν θέλει περισσότερα, ὁμῶς μὲ χονδρὴ βαρβαρότητα, ἀρπάζει τὰ καταπληγιασμένα χεῖρα τοῦ Δασκαλοῦ καὶ τὰ δένει σφιχτὰ. Ἐτσι, μὲ δεμμένα τὰ χεῖρα, τὸν βγάζουν ἔξω, στὸ σοκάκι. Ἡ ἐμφάνισή του κάνει τὸ τουρκομάνι νὰ λυσόσῃ. Ὁ ἥλιος τώρα ἔχει ὑψωθῇ ἀοκτά. Ὁ μανιασμένος ὄχλος, μὲ ὑστερι-

«BELVEDERE HOTEL»

ΛΙΜΝΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

Τηλέφ. 0897)21010 καὶ Δ)ντῆς 0897)21251.

Γραφεῖο στὴν Ἀθήνα, τηλέφωνο: 021)7700-919.

Τὸ ξενοδοχεῖο «Μπελβεντέρε» εἶναι ἀπὸ τὰ μοναδικὰ στὴν Κρήτη ποὺ συνδυάζει ἀρμονικὰ βουνὸ καὶ θάλασσα, προσφέροντας ἀξέχαστες διακοπές. Διαθέτει ἐξοχὰ δωμάτια μὲ μπάνιο, τηλέφωνο, εὐρύχωρες τραπεζαριές, μπάρ, ἐκλεκτὴ ταβέρνα μὲ λιχουδιές καὶ κρητικὰ βράδρια, τρεῖς ὑπέροχες πισίνες, ἐγκαταστάσεις γιὰ παιχνίδια πίνγκ - πόνγκ, μπάσκετ - μπῶλ, τένις, μπιλιάρδο, παιδικὴ χαρὰ, κωμωτήριο καὶ μαγαζιά γιὰ τὰ ψώνια σας. Τὰ ἀνοιχτὰ αὐτοκίνητα «Μπελβεντερέττες» σᾶς μεταφέρουν στὴν παραλία (250 μέτρα) γιὰ ἕνα ὑπέροχο μπάνιο.

Στὸ «BELVEDERE HOTEL» θὰ περάσετε ἀξέχαστες διακοπές, θὰ θαυμάσετε τὸ ἄγριο τοπεῖο τοῦ βουνοῦ καὶ θὰ ἀπολαύσετε τὴν ὀμορφὴ θάλασσα. Ὅσο γιὰ ἐξυπηρέτησῃ... τέλεια!

κούς άλλαλαγμούς, όρμα «άκάθεκτος» για να μεσιτιώση, να βοήθη, να πετροβολήση, να φτύση, τόν μπισταγωνισμένο 'Ηγέτη.

Ο άρμόδιος για τό μαρτύριο βοήθησε κι άλλος. Είναι ένας Τούρκος με έντονη απάνθρωπα και βάρβαρη, που διαθέτει περισσότερη πρακτική, όταν πρόκειται για βασανισμούς χριστιανών. Κι ενώ ο όχλος πετροβολά και βορίζει τόν Σφακιανό, αυτός κερκάζει με μεγάλη δεξιοτεχνία πασσάλους ξύλινους στη μέση της πλατείας "Ατ Μεινιάν. Και τήν ώρα που φτάνει στην πλατεία ο όχλος με τόν μπισταγωνισμένο Δασκαλογιάννη, ο Τούρκος δήμος έχει κατασκευάσει ένα ψηλό, ξύλινο θρόνο, με τά πόδια στερεωμένα στο χώμα. Προσλαβαίνει τόν Δάσκαλο, τόν φέρνει και τόν καθίζει στο θρόνο. Με χονδρό σχοινί τόν δένει τά χέρια του στα στηρίγματα τού θρόνου, περισφίγγει τό θώρακό του πάνω στους πασσάλους και με διασταυρώσεις τού σχοινιού δένει σφιχτά πάνω στα ξύλα τά πόδια του.

Τό τουρκομάνι έχει κάνει κύκλο γύρω, για να άπολαύση τό σκληρό μαρτύριο τού άπιστου, άνωπιμονή να δη τί μέσα και τί τρόπους θα μεταχειρισθί ο δήμος.

Και τό μαρτύριο κάποτε άρχίζει. "Ενα καλοκαιρισμένο μαχαίρι βυθίζεται με επεδειγμένη στόν αυχάνα τού Δασκάλου, που κάνει τό αίμα του να πηδήσει και να φτάση μέχρι τόν όχλο, τό μαχαίρι προχωρεί και σιγά - σιγά τό δέμα του χωρίζει στις άμοιλάδες και στο στήθος και άρχίζει να κρέμεται λουρίδες - λουρίδες, προς τά κάτω. Μαρτύριο φριχτό, πόνοι άβάστακτοι, όμως ο Δάσκαλος ύπομένει. Κάθε φορά που τό μαχαίρι θα μπηχίτι στις σάρκες του ένα μονογκητό ξεφύγει από τά σφιγγόμενα δόντια του, τίποτε περισσότερο.

Άκριβώς άπέναντί του, και σε άπόσταση δυό περίπου μέτρων, ο δήμος έφερε και κρέμασε ένα μεγάλο καθρέπτη. "Η φρικτή εικόνα τού μισογδομένου κορμού πρόβαλε στα μάτια τού Δασκάλου. «Ξάνοιξε, Καπετάνιο πόσο δημοφους είσαι με τά κόκκινα και χωρίς τομάρι», τού φωνάζει ο δήμος. Μά ο Δάσκαλος και μπροστά στη φρίκη ύπομένει. "Ο δήμος ούφλάζει μπροστά στην ψυχραιμία τού μισογδομένου. Και ο Πασάς, που τήν ώρα αυτή φθάνει ως τήν πλατεία για να άπολαύση κι αυτός τό θέαμα, δέν πιστεύει αυτό που βλέπει: ούτε γδομμένος ο αντίπαλός του δέν θέλει να λυγίση; Τί άλλο μπορεί να προσθήσει ακόμα στο μαρτύριο τού άπιστου; Με τήν προσταγή του, δυό γενίτσιανοί φέρνουν μπισταγωνισμένο τό Νικολάκη Σγουρομάλη, τόν άδελφό τού Δασκάλου, και τόν στήνουν λίγα μέτρα πιο πέρα. (Ο Σγουρομάλης είχε πιαστή αιχμάλωτος λίγο πριν να παροδοθί ο Δάσκαλος). Τραγικώτερο θέαμα δέν μπορεί κανείς να φαντασθί. Τά δυό άδελφια βρυχούνται σαν λιοντάρια. Και ο Σγουρομάλης μπροστά στο μισογδομένο άδελφό του χάνει τά λογικά του. (Θά ζήση τά ύπόλοιπα χρόνια του και θά πεθάνη παράφορος). Άλλά ο δήμος, με τόν ίδιο σαδισμό πάντα, έξακολουθεί να κόβη λουρίδες από τό δέμα του και να τό πετά στον όχλο: «Πάρτε καλό πετό, για τά σιβάκια σας».

'Αφιέρωμα στη μνήμη τού Δασκαλογιάννη

"Όταν όμως ο γδομμένος ποχωρεί, η ψυχή τού Δασκάλου φεύγει, τριαντισμένη, για να ζήτηση σε άλλους κόσμους τή γαλήνη που δέν βρήκε πάνω στη γή.

Άλλά και πεθαμένος ο δήμος έξακολουθεί να τόν γδέρνει, ο σαδισμός του έχει φτάσει στο άποκορμφομα. Τό σώμα τού Δασκάλου, όμως, άψυχο, άκίνητο, έξακολουθεί να ύπνώνεται πάνω από τόν τουρκικό όχλο, άγριο, άπροσκήνητο, ίδια κορυφή Μαδάρας. "Ο ήλιος τώρα έχει γύρει άκετά προς τή Δύση. Οι σκιές τών δένδρων και τών σπιτιών, όλο και μεγαλώνουν.

Κάποτε όμως τό τουρκομάνι, εάν να νοιώθη τό φάσμα τού νεκρού να τό καταδιώκει σκορπίζει άλλαλάζοντας ξετρουμασμένο στα τέσσερα σημεία τού Μεγάλου Κάστρου.

Τήν ώρα αυτή, ο Πασάς τού Μεγάλου Κάστρου, ο μεγαλύτερος Πασάς τής Κρήτης, παίρνει βόλτες μέσα στην έπίσημη αίθουσα τού σεραφιού του, περιτριγυρισμένος από μπέηδες, από άξιωματούς τούρκους, από Ιερομένους τού Μουάμεθ. Οι φοβισμένοι άλλαλαγμοί τής τουρκιάς φθάνουν ως εκεί και οι μπέηδες περιμένουν τόν Πασά να πη κάτι, να σχολιάση τις κραυγές. "Όμως, εκείνος, μένει σιωπηλός. "Ενα σύννεφο φαίνεται καθισμένο στα μάτια του και κάτι βαρύ σαν μιλύπετρα, λές και πετρώνει τήν ψυχή του.

Κάποτε γυρίζει, και με φωνή βαρεία, λέει στον μπέη, που βρίσκεται δίπλα του:

— Που λές, μπέη, τό ότι θα νικούσαμε τούς Σφακιανούς, τό είχα σχεδόν βέβαιο. Δέν μπορούσαν δυό χιλιάδες πολεμιστές, δίχως τουφέκια οι περισσότεροι, να νικήσουν τόν πανίσχυρο στρατό τού Σουλτάνου. Είναι ντροπή μας, βέβαια — και αυτό μεταξύ μας — που στείλαμε τρικάτα χιλιάδες στρατό στ' άπάτητα εκείνα βουνά. Να αντίπαξουμε δηλαδή δέκα πέντε στρατιώτες σε κάθε Σφακιανό πολεμιστή. Μά όσος στρατός κι αν χρειαζόταν, μπορούσαμε να τόν στείλωμε. Και μά και ρούσικα καρδία δέν φάνηκαν στα κρητικά νερά, ή έπανάσταση τού Δασκαλογιάννη ήταν από τήν αρχή καταδικωμένη.

Δέν φοβήθηκαν λοιπόν τό Δάσκαλο και τούς δυό χιλιάδες Σφακιανούς. Κάτι άλλο φοβήθηκαν και συνεχίζω να φοβάμαι. "Ας βρισκεται γδομμένος αυτός, τούτη τήν ώρα και οι άλλαλαγμοί του άς είναι φυλακισμένοι στον Κουλέ. Φοβήθηκαν τό θρούλλο που κατασκεύασε.

Ποιος ξέρει, ο θρούλλος αυτός, τί αναποδιές μπορεί να μάς έτοιμάση; Μά και ο κάθε φυλακισμένος Σφακιανός, άφού έκλαψε πικρά τόν άρχηγό του, μέσα στο θεοσκοτεινό Κουλέ, κάτι τέτοιο φαίνεται να συλλογίζεται:

Οί Τούρκοι μπορεί να σκοτώσουν σήμερα τόν Δασκαλογιάννη και να έξαφανίσουν τό σώμα του. "Όμως, ο θρούλλος του, θα μείνη, θα μείνη αιώνα. Κι ο θρούλλος αυτός θα έτοιμάση καινούργιους σηκωμούς, θα καταπολεμήση τόν βάρβαρο λαό και θα τόν ξεριζώση από τά άγια χώματα τής Κρήτης.

Κι όπως άκούεται τώρα ή θάλασσα να κτυπά άνταριασμένη τά πλευρά τού λόγγου, νομίζουν πως τό σύνθημα τού νέου ξεσηκωμού δόθηκε κι άλλος, ο Δάσκαλος διαφευγεί και πάλι: «Βάστα, παντέρμη Κρήτη».

Κάποτε, από κάποια σκοτεινή γωνιά τού Κουλέ, άκούεται ένα βαρύ πένθιμο τραγούδι:

Θέ μου, να σπούδα τή φυλακή, να φύγω από τό Κάστρο

Νά πάρω δίπλα τού κορμής να βγώ στον Ψηλορείτη

Νά μου βγορίσουν τά Σφακιά τσ' Άνώπολης ο κάμπος

Νά δω που κάνουν πόλεμο τά σφακιανά λιοντάρια

"Εχουν τό Δάσκαλο άρχηγό...

17 'Ιουνίου 1771, ο ήλιος έχει δώσει. "Ομάχη παράξενη έχει σκεπάσει τόν Ψηλορείτη κι έχει πάνω πάνω από τις κορυφές τών Σφακιανών Μαδάρων ένα μαύρο σύννεφο πλανιέται.

Μιά νύκτα με τά κατάνιαρα πέπλα τής έρχεται, φεύγει μια μέρα. Μια μέρα όμως που ήταν γοαμμένο να γίνη όρόσημο στην Ιστορία τής αιματοβαμμένης Κρήτης: "Ο Δασκαλογιάννης μαρτύρησε τήν ήμέρα αυτή στην πλατεία "Ατ - Μεινιάν, τού Μεγάλου Κάστρου, με τήν ίδια ώρα πέρος στην άθανασία. "Η μορφή του έγινε δροισουλίτης στον δρίζοντα τής Κρήτης, ή φωνή του άπόηχος στα κρητικά άκρογύαλια κι ή προσταγή του βροντή κι άστραπή στον κρητικό ούρανό.

Και στους άσταμάτητους άγώνες τής Κρήτης, στις άτέλειωτες θυσίες τής κρητικής οάσας, εκείνος έμενε, και θα μείνη ο αιώνας πρόδρομος, ο αιώνας καθοδηγητής, ο μεγάλος Προτομάργου.

